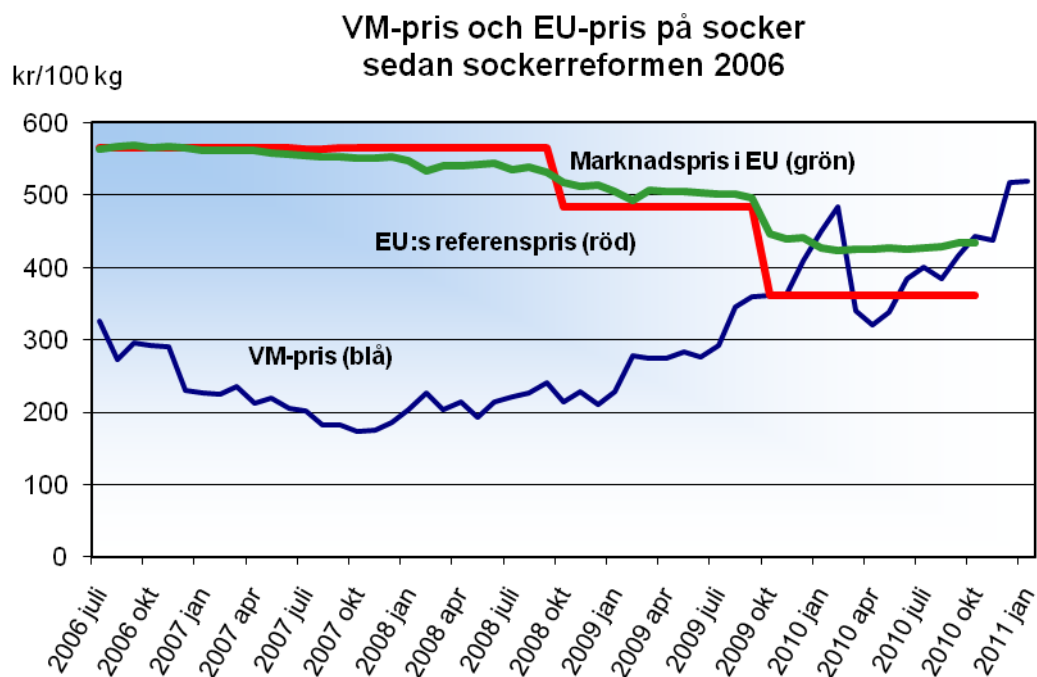

Verksamhetsberättelse 2010

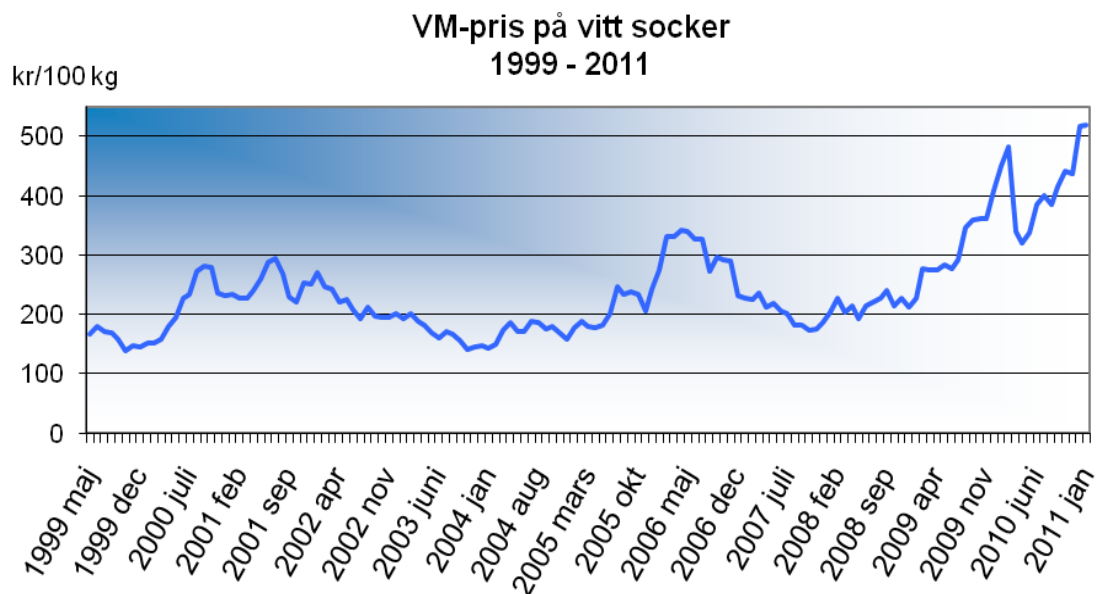
Omvärlden

I början av året låg världsmarknadspriset på socker på en historiskt sett mycket hög nivå. Priset var en bra bit över EU:s referenspris. Möjligheten att kunna sälja en del av föregående års överskottssocker till världsmarknaden gjorde att de svenska odlarna fick del av det höga prisläget.

Källa: Danske Sukkerroeddykere

VM-priset sjönk sedan kraftigt, för att under hösten stiga lika kraftigt. Vid 2010 års utgång var priset ännu högre än vid årets början. Begränsade världslager i kombination med översvämningar i Pakistan samt cyklonen Yasi i Australien bidrog till prisuppgången.

Källa: Danske Sukkerroeddykere

EU tog en medelmåttlig skörd. Tidigare års lager såg ut att gå åt. Åtgärder började vidtas för att kunna förse unionens sockerkonsumenter med socker fram till den nya kampanjen 2011. EU är sedan sockerreformens fulla införande världens näst största sockerimportör, efter Ryssland.

I många EU-länder genomfördes branschavtalsförhandlingar mellan odlarorganisationen och sockerindustrin.

Odlingsåret 2010

Efter en kall och snörik vinter av sällan skadat slag startade betsådden i enstaka fall den 1 april. Den stora betsådden drog igång knappt två veckor senare. Årets medelsådatum blev den 16 april, vilket är några dagar senare än femårsgenomsnittet.

Jordarna var tämligen lättbearbetade, vilket resulterade i en fin såbädd och goda gröningsbetingelser. Plantantalet blev högt (91 000) och jämnt. Våldigt få fält hade ett plantantal på under 80 000.

Från sådd till en bit in i juni var temperaturen lägre än normalt. Detta fick till följd att den tidiga tillväxten gick långsamt. I slutet av maj var betorna inte stora, men väl jämna och friska. Tillväxten tog fart i juni och till midsommar täckte genomsnittsfältet i princip raderna.

En god markfukt vid ogräsbekämpningarna gjorde att effekterna blev mycket goda.

På insektsfronten var angreppen av såväl trips, jordloppa, betfluga som bladlöss ytterst marginella.

Nederbördsmängderna fram till midsommar var tämligen normala, sett till odlingsdistriktet i sin helhet. Dock förekom lokala variationer. Nordvästra delen och även en del platser i

nordöstra Skåne fick tämligen rikligt med regn. Juli innebar mycket sol och värme, samt nästan avsaknad av regn.

Torkan avlöstes i början av augusti av stora regnmängder. Temperaturen förblev hög, vilket gav utrymme för en god tillväxt av betorna. Förekomsten av bladsvampar under var betydligt lägre än normalt.

Den 20 september öppnade bruket. De tidigare regnen hade gjort betfälten mjuka och upptagningen kunde börja utan större slitage på skären. På vissa platser på Söderslätt fanns partier i fälten med ruttna betor orsakade av de stora augustiregnen. Dessa betor lämpade sig inte för sockertillverkning utan fick stå kvar i marken. Sockerhalten var inledningsvis låg, strax under 16 %.

September- och oktobervädret var gynnsamt för sockertillväxten, inte minst beroende på en god vattentillgång. Sockerhalterna steg snabbt till en bit över 17 %. Förhållandena för upptagning var näst intill perfekta. Bruket avverkade betor i en mycket hög takt.

Väl inne i november började det regna. Just precis när många hade planerat ta upp betor för långtidslagring. Upptagningen bromsades. Det sliriga väglaget i fält fortsatte fram till den 25 november. Då slog det om från vått till vitt. Vintern hade kommit och den stannade till kampanjen var slut.

Knappt 1 000 hektar stod kvar i marken när snön kom. Första dagarna efter snöfallet var det en febril aktivitet i många fält. I alla fall där man hade bärighet under snön. Mer snö kom. I synnerhet längs sydkusten. Dålig bärighet under snön och en dryg halvmeter snö ovanpå betorna. Inte precis något drömläge för betupptagning. Uppfinningsrikedomen var stor för att rädda det som räddas kunde. Schaktblad, borstmaskiner och snöfräsar användes framför betupptagarna. Mycket kunde räddas, men inte allt. Framför allt var det dålig bärighet av det myckna regnandet sedan augusti som spökade. Bedömningen är att drygt 150 hektar blev kvar i marken.

Odlare, transportörer och Nordic Sugar gjorde kraftanstängningar för att få fram betor till Örtofta. Veckan före jul började det bli problem att få in betor till bruket orsakat av snökaos på vägarna. På julafton var det än mer besvärligt. Bruket tvingades gå ner i ”lägsta möjliga styrfart”, men lyckades hålla processen i gång. December 2010 var första gången i modern tid som bruket fick slå av på farten p.g.a. brist på betor.

Om man kunde lagra betor utan att få in frost i stukan blev lagringsförlusterna oerhört små. Problemet var bara att få lyckades med detta. I de fall man säkrat både isolering och vindskydd lyckades man dock näst intill perfekt. Men i många lager gick frosten in en bit. Där frosten mötte värmen inne i stukorna förekom bitvis förstörda betor. Men tack vare att vintern höll i sig blev effekten inte så dramatisk som den annars sannolikt hade blivit. Strax över 20 000 ton betor blev fördärvade vid lagringen.

När grindarna till Örtofta stängdes den 6 januari kunde resultatet av en 109 dygns kampanj summeras. En rotskörd på 52 ton med en sockerhalt på 17,1 % gav en polsockerskörd på 8,9 ton per hektar, vilket innebär fem procent under aktuellt femårsmedeltal. En betydligt högre skörd än vad många trott i augusti. Återigen stod betgrödan på ett bra sätt pall för olika påfrestningar under året. I flertalet fall betydligt bättre än andra grödor.

Odlingsdata i korthet

	2006	2007	2008	2009	2010	Medel 06-10
Antal odlare	3 168	2 607	2 371	2 212	2 152	2 502
Areal	43 700	39 950	36 600	38 900	37 100	39 250
Medelareal	13,8	15,3	15,5	17,6	17,2	15,7
Rotskörd, ton/ha	49,6	52,5	53,6	60,4	52,0	53,6
Socketthalt, %	15,5	17,7	17,4	17,9	17,1	17,1
Polsockerskörd, ton/ha	7,7	9,3	9,3	10,8	8,9	9,2
Renhet, %	90,1	90,5	89,8	90,8	88,7	90,0
Socketproduktion, ton	314 000	354 000	327 000	403 000	315 000	343 000

Kvothandeln inför 2010

Kvothandeln inför 2010 års odling omfattade ungefär 8 500 ton, eller knappt 3 % av den svenska kvoten. Priset hamnade i många fall strax över tusenlappen per ton polsocker.

Betodlarnas arbete under 2010

Betodlingens dag

Den 8 mars arrangerades Betodlingens dag på Flyinge Kungsgård av Betodlarna, Nordic Sugar och NBR. Aktiviteten var delfinansierad av EU-medel via Länsstyrelsen i Skåne.

Syftet med dagen var att i ny miljö på ett inspirerat, varierat och nytt sätt erbjuda ett unikt tillfälle för inspiration till kunskap och idéer för alla betodlare och därmed stärka betodlingens lönsamhet. Miniseminarier var kärnan i arrangemanget. Utställare kompletterade helheten på ett värdefullt sätt. Dagen blev mycket lyckad. 1 550 personer bevistade arrangemanget. Aldrig tidigare har en så stor del av Sveriges betodlarkår varit samlad på samma ställe.

Nytt branschavtal

Under sommaren kom Betodlarna och Nordic Sugar, efter ett antal förhandlingar i god anda, överens om ett nytt branschavtal. Avtalet gäller för åren 2011-2014, med möjlighet för båda parter att omförhandla betpriset efter två år.

Cirka hälften av den betprisökning som framförhandlades under de speciella förhållandena 2008 finns kvar i det nya avtalet.

Tydliga förbättringar för odlarna vid kampanjens senare del uppnåddes i den nya överenskommelsen. Detta bl.a. genom att sentilläggen höjs markant på slutet, nollbetalningen för i provtvätten kasserat betmaterial ersätts med ett prisavdrag på 200 kronor per ton, samt att odlare med mer än 100 ton kontrakterat socker i den sista leveransperioden kan välja att dela denna mängd på två leveranser.

Vinstutdelning

2010 års stämma fattade beslut om en vinstutdelning på 70,8 miljoner, motsvarande 230 kronor per ton polsocker. Betodlarna anlätte Nordic Sugar att sköta utbetalningen för att den skulle bli så administrativt enkel som möjligt. Den 15 juli fanns vinstutdelningen tillgänglig hos var och en individuell odlare.

Ny jordbruks- och sockerpolitik

Under året inledde Betodlarna arbetet med att ta fram synpunkter inför den kommande förändringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) från och med 2013. Likaså inför förändringen av en ny marknadsordning för socker från och med 2015.

Fortsatt samarbete över gränserna

Det sedan tidigare goda och värdefulla samarbetet med Danske Sukkerroerdyrkere och den nordtyska odlarföreningen DNZ (Der Dachverband Norddeutscher Zuckerrübenanbauer) fortsatte.

Lagringsförsäkringen

Vid Betodlarnas årsstämma i maj fattades beslut om att teckna en kollektiv lagringsförsäkring för 2010 års betkampanj. Försäkringen var ett katastrofskydd om något skulle gå riktigt snett, trots att lagret skötts på rätt sätt.

Liksom tidigare tecknades försäkringen med Länsförsäkringar Skåne. Försäkringspremien uppgick till cirka 1,5 miljoner kronor, vilket motsvarade ungefär 75 öre/ton, utslaget på alla betor. Försäkringen gällde från 10 november till och med kampanjens sista dag och ersatte förstört och frostskadat betmaterial.

Försäkringen löste ut i ett 40-tal fall. Totalt utbetalades drygt 1 miljon kronor.

Arbetet på EU-nivå

Representanter för Betodlarna deltog under året vid ett antal möten i CIBE.

Otto von Arnold var under året ordförande i CIBE:s näringspolitiska kommitté. Denna arbetar väldigt nära EU-kommissionen i Bryssel. Under året arbetade CIBE mycket med att skapa goda förutsättningar för betodlingen när nuvarande marknadsordning går ut år 2015.

En annan prioriterad fråga för CIBE var och är avskaffandet av produktionsavgiften på socker. Denna uppgår för odlarnas del till 1€ per ton betor, vilket innebär 500 kronor per hektar för svenska odlare. Sockersektorn är den enda sektor som är pålagd en skatt som direkt går till EU:s allmänna lantbruksbudget.

Nationell näringspolitik

Tillgång till växtskyddsmedel i betodlingen på liknande villkor som i övriga länder är en viktig fråga för Betodlarna. I synnerhet då den nuvarande svenska myndighetstillämpningen inom området riskerar snedvrída konkurrenssituationen till svenska odlares nackdel. Tillsammans med Nordic Sugar och NBR agerade Betodlarna i en del växtskyddsfrågor gentemot myndigheter. Under året ingick Betodlarna i Branschens växtskyddsgrupp, en grupp med representanter från bl.a. olika produktionsgrenar under ledning av LRF.

Diversifieringsstödet i Skåne län

Diversifieringsstödet, betingat av tidigare kvotlösen, har flera beståndsdelar. Investeringsstöd och stöd till kompetensutveckling är exempel på sådana. Stöden hanteras av respektive länsstyrelse. Det sedan tidigare mycket goda samarbetet mellan Betodlarna och Länsstyrelsen i Skåne fortsatte.

Forsknings- och försöksverksamhet

Forsknings-, försöks- och utvecklingsarbete inom betodlingen bedrevs under året av stiftelsen NBR Nordic Beet Research (NBR). Därutöver i ytterligare ett antal projekt utanför NBR, finansierade via sockerprogrammet inom Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF).

2010 innebar det tredje verksamhetsåret för NBR. Omsättningen blev 13,6 miljoner DKK. Verksamheten bedrivs i ungefär lika stor omfattning i Danmark och Sverige. Även om det fortsatt är svårare att få externfinansierade forskningsprojekt beviljade på den danska sidan så bedrivs nu sådana på båda sidor om sundet. Måtalet om 50 % externfinansiering uppnåddes under året. I verkligheten uppnåddes 50,3 %. På den svenska sidan utgör SLF den viktigaste externa bidragsgivaren.

NBR:s vintermöte kombinerades med Betodlingens dag i Flyinge.

NBR:s sommarmöte för försöksvärdar, rådgivare, forskare och personal från Betodlarna samt Nordic Sugar genomfördes den 9 juni på Flädie Mat & Vingård. 110 personer var närvarande.

Nedan ges några ur svensk synpunkt intressanta resultat och erfarenheter:

- **Provning av nya sorter**

Sortprovningen omfattade rekordhöga 83 sorter där fem nya sorter godkändes för odling 2011. Intresset för segmentet nematodtoleranta sorter fortsätter att öka både bland odlare och förädlare. Sedan godkännandet av den nematodtoleranta sorten Julietta 2005 har utvecklingen framåt gått långsammare än vad många hoppats på. Det har visat sig svårt att få fram nematodtoleranta sorter som ligger i nivå med de bästa normalsorterna på nematodfri mark. Inför 2011 tas dock ett betydande steg framåt genom introduktionen av sorten Cactus från SESVanderHave. Därmed bryts också den hittills totala dominansen av KWS på detta marknadssegment.

Under 2010 genomfördes också en provning av nya betsorters tolerans mot *Aphanomyces cochlioides*. Våren var mycket kall och regnig, vilket medförde att de tidiga angreppen blev mycket svaga. Senare delen av sommaren blev dock mycket varm och nederbördsrik, vilket gav kraftiga sena angrepp på betorna. Utslagen i försöket blev mycket goda och vi kunde identifiera sorter med god tolerans men också några som är mottagliga och som därför bör undvikas för odling på känsliga jordar.

- **Provning av nya växtskyddsprodukter**

NBR har under 2010 fortsatt prova produkter inom områdena svamp- och insektsbetning liksom bekämpning av bladsvampar och örtogräs.

Inflödet av helt nya substanser för bekämpning av ogräs och skadegörare i sockerbetor är mycket begränsat. Nya krav och ibland ny kunskap gör att användningen av några befintliga produkter begränsats eller helt tagits bort från den svenska marknaden. I de fall där svenska myndigheter ensamma eller tidigare än andra länders myndigheter ställer nya krav kan vi inte som tidigare ta för givet att företagen är beredda att försvara sitt godkännande. Som enda betodlande land i Europa står nu Sverige utan tillgång till fenmedifam (Betanal) för bredsprutning mot ogräs i sockerbetor.

Sammantaget innebär utvecklingen minskad behovsanpassning och flexibilitet, oftast även ökade kostnader. Glädjande nog kan konstateras att flera företag provar befintliga

substanser i nya kombinationer eller formuleringar. Vi arbetar för närvarande intensivt tillsammans med växtskydds företagen med att bygga upp en så god beredskap som möjligt mot ytterligare begränsningar i användningen.

- 2010 års försök pekar återigen på behovet av en behovsanpassad bekämpning mot bladsvampar. Våra sortförsök genomförs sedan tre år tillbaka med två upprepningar behandlade och två upprepningar obehandlade mot bladsvampar. Under åren 2008–2010 gav behandlade upprepningar mer än tre procent skördeökning jämfört med obehandlat på åtta av sexton platser. Observera att sortförsöken skördas under perioden 25 september till 25 oktober. I medeltal för dessa åtta platser gav behandling en merskörd på 800 kg socker per hektar.
- För tredje och sista året genomfördes bevakning och prognos av bladsvampsangrepp inom det SLF-finansierade forskningsprojektet ”Integrerad kontroll av bladsvampar i sockerbetor – odlingstekniska åtgärder i kombination med prognosbaserad bekämpning”. Projektet ska nu sammanställas och vi har goda möjligheter att ta fram faktorer som kan indikera när risken för bladsvampsangrepp är stora.
- Under huvudtemat ”Mer betor till bruket” genomfördes ett omfattande upptagnings- och lagringsförsök med tre olika betupptagare under svåra förhållanden den 4–5 november på Brinkagården väster om Svalöv. Detta tillsammans med ett försök med lagring i hybridstuka på Gårdstånga Nygård kommer att redovisas i Betodlaren under 2011.
- NBR drev under 2010 sex SLF-finansierade forskningsprojekt. Därtill beviljades ett nytt:
 1. ”Strategier för sort och platsval, upptagning och lagring vid sen leverans av sockerbetor 2007–2010”.
 2. ”Integrerad kontroll av bladsvampar i sockerbetor – odlingstekniska åtgärder i kombination med prognosbaserad bekämpning 2007–2009”.
 3. ”Sockerbetornas effekt på skörd och kvalitet i efterföljande spannmålsgröda 2008–2010”.
 4. ”Inverkan av raps och mellangrödor i en växtföljd med sockerbetor 2009–2014”.
 5. ”Inverkan av kalkning på skörd och kvalitet i sockerbetor genom dess effekt på markkemi och bördighet 2009–2012”.
 6. ”Odlargenererade kunskapssystem med lärgemenskaper – ett sätt att identifiera och nå outnyttjade potentialer”. Beviljat inför 2011.

Inför 2009 öppnades möjligheten för NBR att söka SLF-medel inte bara till mer forskningsinriktade projekt utan också till försök av mer utvecklings- och provningskaraktär.

Inför 2010 beviljades NBR 1,55 miljoner SEK till fem olika projekt inom områdena ogräsbekämpning, bladsvampar/tillväxt, lagring, kunskapsgenerering och växtföljd.

Inför 2011 gavs ytterligare 1,82 miljoner SEK till fyra projekt inom områdena ogräsbekämpning, nematoder, kalkning och växtnäring samt lagring av sockerbetor (sortval och kalkning) att utföras under åren 2011–2012.

Med medel från odlare och industri, god utdelning på externa forskningsansökningar samt en fortsatt satsning från leverantörer av frö och produktionsmedel står NBR väl rustat att hämta hem befintligt kunnande och själv skapa det som återstår för att på bästa sätt föra svensk betodling inte bara vidare utan också framåt. Det finns mer att hämta i sockerbetor och från NBR finns mer information på www.nbrf.nu

Betodlarnas representanter i NBR:s styrelse under året var Bo Danielsson och Sven Åkesson.

Kontrollen

Ingrid Nybogård och Göran Sonesson arbetade som kontrollanter vid provtvätten och betlaboratoriet i Örtofta. Kontrollen innebär, förenklat uttryckt, att säkerställa att de rutiner för invägning, provtagning och analys som Betodlarna och Nordic Sugar kommit överens om verkligen följs.

Ansvarig för Betodlarnas kontrollverksamhet var styrelseledamoten Gustaf Tornérhjelm.

Information

Som vanligt var information till medlemmar och andra med intresse för betodling en viktig del för Betodlarna. Facktidningen Betodlaren utkom med de sedvanliga fyra numren. Redaktör var Ann-Margret Olander, Profiler Marketing.

Betodlarnas webbplats www.betodlarna.se användes för snabb informationsspridning.

Bettorget, www.bettorget.se, var sedvanligt den naturliga mötesplatsen vid kvothandeln. Många odlare utnyttjade dessutom Bettorget som ett diskussionsforum.

Brevutskick till medlemmarna skedde för att i detalj informera om det nya branschavtalet.

Kansli och organisation

Styrelsen deltog i delar av den operativa verksamheten och bestod efter 2010 års stämma av Otto von Arnold (ordf.), Nils Lundberg (vice ordf.), Gustaf Tornérhjelm, Bo Danielsson, Sven Åkesson, Stefan Hansson, Lars Falck och Erik Wildt-Persson.

Anders Lindkvist var generalsekreterare. En ekonomiassistentfunktion på deltid köptes in av Louise Mårtensson.

Under året hade styrelsen fem protokollförda sammanträden.

I mitten av juni genomfördes en tvådagars studieresa till Tyskland för styrelsen och fullmäktige.

Ekonomi

Svenska Betodlarna ek. för. redovisar ett resultat på 644 343 kr.

Styrelsen beslutade 2004 att slimma organisationen för att vara en kostnadseffektiv organisation i den tuffa ekonomiska verkligheten efter sockerreformen 2006. De ordinarie rörelsekostnaderna (exklusive lagringsförsäkring) har minskats med ca 3 mkr/år från ca 8 mkr 2005 till ca 5 mkr 2010. Bildandet av NBR för forskning och utveckling och en förenklad administration är de viktigaste besparingsåtgärderna.

Marknadsvärdet av de finansiella nettotillgångarna uppgick till cirka 29 mkr vid årets slut. Ungefär 9 mkr var placerade i en väl spridd aktiebaserad portfölj. Resten fanns i räntebaserade placeringar och i hedgefond.

Föreningen har en god ekonomi, varför det är styrelsens ambition att de närmaste åren ta ut en låg serviceavgift och ta av kapitalet för att finansiera löpande verksamhet.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

balanserad vinst	22 154 394
årets vinst	644 343
	22 798 737
disponeras så att	
till reservfond avsättes	33 000
i ny räkning överföres	22 765 737
	22 798 737